

Tietosuojaseloste

Tarveperusteisen rahoituksen vaikutus lukutaidon kehitykseen 2. luokalla -tutkimukseen osallistuville oppilaille ja heidän huoltajilleen

Rekisterinpitäjien yhteystiedot

Yhteisrekisterinpitäjiä ovat Aalto-yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Turun yliopiston Oppimisanalytiikan tutkimusinstituutti ja Helsingin kaupunki

Aalto-yliopisto

PL 11000 (Otakaari 1B)
00076 Aalto

Yhteyshenkilö

Professori Matti Sarvimäki
matti.sarvimaki@aalto.fi
puh. +358 9 47001

Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Tietosuojavastaava Sirpa Syrjälä
tietosuojavastaava@aalto.fi
puh. +358 9 47001

Turun yliopisto

Oppimisanalytiikan tutkimusinstituutti
20014 Turun yliopisto

Yhteyshenkilö

Professori Mikko-Jussi Laakso
villeteam@utu.fi
puh. +358 29 450 5000

Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Yliopiston tietosuojavastaava
dpo@utu.fi
puh. +358 29 450 3009

Jyväskylän yliopisto

PL 35 (Seminaarinkatu 15)
40014 Jyväskylän yliopisto

Yhteyshenkilö

Professori Marja-Kristiina Lerkkanen
marja-kristiina.lerkkanen@jyu.fi
puh. +358 14 260 1211

Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Tietosuojavastaava
tietosuoja@jyu.fi
puh. +358 40 805 3297

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

PL 58300 (Työpajankatu 8)
00099 Helsingin kaupunki

Yhteyshenkilö

Kehittämispalvelujohtaja Marjo Kyllönen
marjo.kyllonen@hel.fi
puh. +358 50 376 3461

Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Tietosuojavastaava
tietosuoja@hel.fi
puh. +358 9 310 1691

Tutkimuksen tavoite

Tutkimus selvittää, miten luokassa olevien opettajien määrä vaikuttaa lukutaidon kehitykseen, matematiikan perustaitoihin, tunne- ja vuorovaikutustaitoihin sekä työskentelytaitoihin. Lisäksi tarkastelemme vaikutuksia opettajien yhteisopettajuutta koskevien pedagogisten käytänteiden ja toimintakulttuurin mahdollisiin muutoksiin.

Helsingin tarveperusteista rahoitusta saavien koulujen 2. luokista on valittu satunnaisesti tutkimukseen kokeiluluokat ja verrokkiluokat. Kokeiluluokat saavat äidinkielen tunneille mukaansa ylimääräisen opettajan oman luokanopettajan lisäksi. Verrokkiluokissa äidinkielen opetus järjestetään tavalliseen tapaan.

Kerättävät henkilötiedot ja niiden käsittely

Oppilaiden luku- ja kirjoitustaitoa sekä matematiikan taitoja mitataan FUNA Junior - arviointivälineellä 2. luokan syys- ja kevätlukukaudella sekä 3. luokan syyslukukaudella. Taitojen arvioinnit toteutetaan sähköisesti Turun yliopiston Oppimisanalytiikan tutkimusinstituutin ViLLE-alustalla. Lisäksi opettajat arvioivat oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä työskentelytaitoja. Opettajakyselyt toteutetaan syys- ja kevätlukukaudella sähköisesti (<https://redcap.jyu.fi/surveys/>).

Tutkimuksen toteuttamista varten Helsingin kaupunki toimittaa suoraan Tilastokeskukseen seuraavat tiedot tutkimukseen osallistuvista oppilaista:

- nimi
- oppijanumero
- Helsingin kaupungin ViLLE-käyttäjätunnus
- henkilötunnus
- koulun nimi ja luokka

Lisäksi Helsingin kaupunki toimittaa Turun yliopiston Oppimisanalytiikan tutkimusinstituutille seuraavat tiedot tutkimukseen osallistuvista oppilaista:

- oppijanumero
- Helsingin kaupungin ViLLE-käyttäjätunnus
- sukupuoli
- poissaolojen määrä
- S2-status
- kolmiportaisen tuen taso

Kaikki tiedot siirretään suojatussa yhteydessä ja niihin on pääsy vain rajatuilla henkilöillä, joita sitoo vaitiolovelvollisuus.

Kerättyjä tietoja voidaan täydentää Tilastokeskuksen ylläpitämällä rekisteripohjaisilla tutkimusaineistoilla sekä kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun seurantatutkimuksessa kerätyllä arviointiaineistolla. Arviointiaineisto voidaan myös yhdistää opettajien kyselyaineistoon, jolla selvitetään ylimääräisen opettajan vaikutuksia opettajien pedagogisten käytänteiden ja toimintakulttuurin mahdollisiin muutoksiin.

Arviointiaineistoon voidaan liittää seuraavia oppilasta koskevia Tilastokeskuksen rekisteripohjaisia tietoja:

- sukupuoli
- äidinkieli
- syntymäpaikka ja -aika
- asuinalueita kuvaavat tunnusluvut

Arviointiaineistoon voidaan liittää myös oppilaan huoltajista taustatietoja, joita hyödynnetään analyysin kohdentamisessa. Huoltajia koskevat taustatiedot ovat:

- sukupuoli
- äidinkieli
- syntymäpaikka ja -aika
- Suomeen muuttamisen ajankohta (jos henkilö on syntynyt ulkomailla)
- työ- ja asuinpaikkoja kuvaavat tunnusluvut
- tulot
- ammatti
- koulutus
- perheen lasten lukumäärä, sukupuoli ja syntymäajat

Lisäksi arviointiaineisto voidaan liittää opettajien kyselyaineiston tietoihin:

- opettajan koulutus
- opettajan työkokemus
- pedagogiset käytänteet
- luokan toimintakulttuuri

Turun yliopiston Oppimisanalytiikan tutkimusinstituutti yhdistää arviointiaineistoon Helsingin kaupungin sille toimittamat tiedot oppilaan oppijanumerosta, sukupuolesta, poissaolojen määrästä, S2-statuksesta sekä kolmiportaisen tuen tasosta ja toimittaa aineiston Tilastokeskukseen. Turun yliopiston Oppimisanalytiikan tutkimusinstituutti ei käsittele henkilötunnuksia, vaan yhdistää aineistot Helsingin kaupungin ViLLE-käyttäjätunnuksen avulla. Kun aineisto on toimitettu Tilastokeskukseen, Turun yliopiston Oppimisanalytiikan instituutti anonymisoi sen poistamalla siitä oppijanumerot, Helsingin kaupungin ViLLE-käyttäjätunnukset sekä mahdolliset muut tunnistetiedot, jolloin aineisto ei enää ole tulkittavissa henkilötiedoiksi. Anonymisoitua aineistoa voidaan käyttää arviointivälineiden kehitykseen liittyvää tutkimusta varten. Tässä tarkoituksessa aineistoa käsittelevät TRILA-tutkijakonsortion jäsenet.

Kaikki muu aineistojen yhdistäminen tehdään Tilastokeskuksessa. Tietojen yhdistämisen jälkeen aineistosta korvataan oppilaiden nimet, oppijanumerot, Helsingin kaupungin ViLLE-käyttäjätunnukset, henkilötunnukset, koulujen, luokkien ja opettajien nimet sekä mahdolliset muut suorat tunnistetiedot ns. pseudotunnisteella, jolloin yksittäistä oppilasta, opettajaa, luokkaa tai koulua ei pysty tunnistamaan aineistosta suorien tunnistetietojen perusteella. Suorat tunnistetiedot säilytetään erillään muusta aineistosta, ja niihin on pääsy vain niillä Tilastokeskuksen työntekijöillä, joiden työtehtävään kuuluu tämänkaltaisten aineistojen käsittely.

Tutkijat käsittelevät vain pseudonymisoitua aineistoa, jossa ei ole oppilaiden, heidän huoltajiensa eikä opettajien suoria tunnistetietoja.

Tutkimusryhmä analysoi pseudonymisoitua tutkimusaineistoa Tilastokeskuksen suojatussa etäkäyttöjärjestelmässä. Pseudonymisoitua tutkimusaineistoa voidaan lisäksi käyttää Helsingin kaupungilla tehtävässä tutkimuksessa, jolloin tiedon käsittelijöitä ovat kaupunginkanslian kaupunkitietopalveluiden tutkijat. Tilastokeskuksen suojattuun etäkäyttöjärjestelmään voivat kirjautua vain tutkimusluvan tähän hankkeeseen saaneet tutkijat. Henkilötietoja tai muuta tutkimusaineistoa ei siirretä EU:n ja ETA:n ulkopuolisiin valtioihin. Julkaistavista tutkimustuloksista ei voi tunnistaa yksittäisiä henkilöitä, luokkia tai kouluja.

Tietojen säilytys ja anonymisointi

Henkilötietoja sisältävän tutkimusdatan säilytys perustuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Tutkimusaineistoa säilytetään tutkimuksen päättymiseen asti. Tutkimus katsotaan päättyneeksi, kun siihen liittyvien tutkimusartikkelien julkaisusta on kulunut kaksi vuotta. Tutkimuksen päätyttyä tutkimusaineisto arkistoidaan Kansallisarkiston seulontapäätöksellä. Kansallisarkisto arvioi arkistoitavan aineiston sisällön tutkimusten tarpeet ja tietosuojasäädösten velvoitteet huomioiden. Arkistoidut tietoaineistot suojataan lainsäädännön ja hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla.

Henkilötietojen käsittelyn peruste

Henkilötietojen käsittelyn perusteita ovat tietosuojalain 4 §:n mukaisesti määritelty yleisen edun mukainen tieteellinen tutkimus (Aalto-yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Turun yliopisto, Helsingin kaupunki) sekä perusopetuslain 21 §:n mukaisesti määritelty koulutuksen arviointi (Helsingin kaupunki). Henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena on mahdollistaa luotettavan arviointitiedon ja tieteellisen tutkimustiedon saaminen. Tutkimuksen tulokset perustuvat kysely- ja rekisteriaineistoihin. Jotta aineistojen perusteella voidaan saada luotettavia tutkimustuloksia ja tehdä tieteellisen tutkimuksen kriteerit täyttäviä päätelmiä, on kyselytutkimukseen osallistuvien oppilaiden sekä heidän huoltajiensa taustatietojen kerääminen välttämätöntä.

Tutkimukseen osallistuvan oikeudet

Yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada tietoa henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseään koskevat tiedot
- pyytää tietojensa oikaisua
- pyytää tietojensa käsittelyn rajoittamista
- vastustaa tietojensa käsittelyä
- tietojen poistamiseen, jos tutkimusdataa on käsitelty laittomasti ja käsittely ei ole enää tarpeen yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamisessa, tieteellisen tutkimuksen tavoitteiden tai tilastollisten tavoitteiden täyttämiseksi,

ja tutkimusdatan poistaminen ei tee tieteellisen tutkimuksen päämääriä mahdottomiksi tai aiheuta vakavaa haittaa tieteelliselle tutkimukselle.

Siinä tapauksessa, että tutkimuksen tekeminen ei enää edellytä rekisteröidyn tunnistamista, rekisterinpitäjät eivät ole velvoitettuja hankkimaan lisää tietoja, jotta rekisteröity voitaisiin tunnistaa vain sen vuoksi, että rekisteröity voisi käyttää oikeuksiaan. Jos rekisterinpitäjä ei tunnista dataa, joka on liitettävissä tiettyyn rekisteröityyn, rekisteröidyllä ei ole oikeutta tietojen tarkastamiseen, tietojen korjaamiseen, tietojen käsittelyn vastustamiseen eikä tietojen poistamiseen. Jos rekisteröity kuitenkin antaa lisätietoja, joiden avulla hänet voidaan tunnistaa tutkimusdatasta, oikeuksia ei rajoiteta.

Seuraavat suojaustoimet on otettu käyttöön:

- henkilötietojen käsittely perustuu tutkimussuunnitelmaan
- tutkimuksella on vastuullinen johtaja (Professori Marja-Kristiina Lerkkanen, marja-kristiina.lerkanen@jyu.fi, +358 14 260 1211)

Kerättävää aineistoa käytetään vain tieteelliseen tutkimukseen ja koulutuksen arviointiin. Tutkimukseen osallistuja tai hänen huoltajansa voi käyttää oikeuksiaan tai esittää kysymyksiä henkilötietojen käsittelyn osalta lähettämällä sähköpostin osoitteeseen tp.tutkimus@hel.fi.

Lisätietoa tutkimuksesta ja oikeuksien käyttämisestä

Tässä tutkimuksessa yhteisrekisterinpitäjiä ovat Aalto-yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Turun yliopisto ja Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala.

Tutkimukseen osallistuvan tai hänen huoltajansa tulee lähettää sähköposti osoitteeseen tp.tutkimus@hel.fi, jos hänellä on kysymyksiä tai vaatimuksia henkilötietojen käsittelyn osalta.

Jos tutkimukseen osallistuva kokee, että hänen henkilötietojensa on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti, on osallistujalla oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, tietosuojavaltuutetulle (lue lisää: <http://www.tietosuoja.fi>).

Muut tietosuojaselosteet

- [Turun yliopiston Oppimisanalytiikan tutkimusinstituutin ViLLE-alusta](#)
- [Helsingin kaupungin Perusopetuksen opintohallinnon rekisteri](#)
- [Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun seuranta ja arviointi](#)